

SZABADKAI ELLENŐR.

Megjelenik hetenként kétszer minden vasárnap és esztendőnkön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

8-ik kör rakár utca, Karvázy-féle ház, hova a lap szellemi s anyagi részét illető minden közlemény intézendő.

Hirdetések a kiadóhivatalba intézendők a jutányosan számítottak.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI ES
KÖZGAZDASZATI KÖZLÖNY.

Csak bérmentes levelek fogadtatnak el és kéziratok nem adatnak vissza.
Egyes szám ára 10 kr.

Előfizetési díj

helyben házhoz hordva:
Égész évre 7 frt — kr.
Fél évre 3 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 75 kr.

Vidékre postán küldve:

Égész évre 7 frt — kr.
Fél évre 3 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 75 kr.

A három hasábos nyilt-tér sora 15 kr.

A bejelentési hivatal.

Midőn Tisza Kálmán a fővárosi bejelentési hivatalt megteremté, a fővárosi sajtóban erős hangok emelkedtek föl ellene. Félték tőle, hogy politikai célokra fog e hivatal használni. A szervezet azonban megnyugtatta a kedélyeket.

Nézzük meg közelebbről ez ügyet.

Minden idegennek be kell jelentenie magát, minden változás följegyzendő, hogy így a fővárosi népesség folytonosan nyilvántartassék.

Valjon volna-e értelme ily intézménynek Szabadkán?

Mielőtt e kérdésre felelnénk, tekintsük meg a viszonyokat.

Hogy nagyon sok idegen látogatná városunkat, azon nem panaszkodhatunk, inkább azt fájjaljuk, hogy kevés figyelemben részesül az idegenek részéről városunk. Ezeknek alkalmatlanságot szerezni nemcsak célunk nem lehet, sőt inkább azon kell lennünk, hogy az itt tartózkodást minél kellemesebbé, kényelmesebbé tegyük.

De van nekünk sok idegenünk, kiket nem veszünk idegen számba, és ezek a cselédek.

A cselédekkel pedig sok a bajunk.

A cselédek jövetelére, menetelére, azok

tartozkodására eddig hatósági felügyelet vajmi csekély gyakoroltatott, pedig épen ezen néposztály szolgálta azokat az elemeket, melyek a közbiztonságot veszélyeztetik, melyek a közérkölsiséget lépten nyomon arcul ütessel bántják és épen a cselédek azok, kik majd minden házban okot adnak a panaszra vagy dologtalanság, vagy megbízhatlanság folytán.

Ezekre nézve okvetlen kell, hogy hatósági felügyelet gyakoroltassék.

Felmerült az eszme egyik társas körünkben, hogy erre vonatkozólag föl kellene állítani egy bejelentési hivatalt, kapitányi ellenőrzés alatt; mert ezáltal mégis több biztosítékot nyernénk, hogy a napirenden lévő verekedések, apró tolvajlások, betörések s. a. t. tetteseit szemmel lehet tartani, más részről talán az oly minden kritikán alul álló cseléd rendszertünkben is lehetne javulást eszközölni.

Ugy a vendéglősök, mint minden egyes polgár szívesen eszközölné, hogy az idegenek érkezését, mint a cselédállományban történő változásokat és ezzel egyidejűleg össze lehetne kötni e hivatallal, sőt talán kellene is, hogy a foglalkozás nélküli egyéneket nyilvántartsa és a cselédszerzést közvetítse.

Nehézséget okozna talán az ezzel felmerült költség. Ez azonban épen nem volna nehézség, mert ha szemügyre vesszük Szabadka

város területén előtorduló, a munkaadók és munkások közti forgalmat, látjuk, hogy évenként legalább 4—5000 cselédhelyezés történik, mely cseléd elhelyezéseknél esetenként 1—2 frt. közvetítési díj követeltetik egyik és másik féltől.

E jövedelem tehát fődözné az intézmény felállítására körül fölmerülő költségeket és nemcsak hogy terhelve lennének vele a polgárok, hanem az egyeseknek esetleg a díjak leszállítása vagy határozott megállapítása által e tekintetben is könnyebbé nyújtatnék.

Különböztetve erre vonatkozólag a megállapítandó rendszabály volna irányadó.

Azt hisszük, hogy a felmerült eszmét midőn egy részről köteleességünk volt tájékoztatólag előadni, addig másoldalról ugy városi képviselőink, valamint a rendőri főnökség szinte megfontolás alá veendő azt.

A legnehezebb oldala az ügynek talán a kezdeményezés.

Magán oldalról nem történhetik. Hivatva van azonban első sorban a hatóság és azt hisszük, hogy ezt tenni is fogja.

Lengyelország eleste.

Történelmi tanulmány.

— Irta: Tormácssy Gábor. —

(Folytatás.)

A belviszályokat nem kis mérvben növelte az országba hozott vallások különfélesége. A lengyelek

A „Szabadkai Ellenőr“ tárcája.

Regény az életből.

— Beszély. —

Irta: Türr A. Viktor.

(Folytatás.)

Az új „méltóságos asszony“ pedig hamar elfeledi a multakat, s könnyen beéli magát új helyzetébe; ha egy ártatlan méhecskét, vagy darazsat lát: ideges lesz; ha az angol — kertben békára lép: elájul; ha apja meglátogatja „partum“-ot szagol, s valamennyi szobát kifüstölteti, — bonbonsokat szopogat, miközben a kukorica ropogtatás helyett, az udvarlók csevegését hallgatja. Továbbá ugy beszél, hogy „tudja maga“ „hallja maga“ „ez superbe“, „ez magnifique“, „ez famos“! A színházban hangosan fölkapog, az előadásra egy csöppet sem figyel; s ugy tesz, mintha az egészet kívülről tudná, — pedig soha hírét sem hallotta. Ezzel megvan győződve, hogy őt mindenki „nagy világi dáma“-nak tartja, midőn a „bonton“-nak ily pompásan eleget tett.

Hamvay egyelőre nem ereszkedett le egész a — mézes bábus, vagy a suvix gyufagyárosig; hanem hajlandó volt, valakit a gazdagabb birtokos köznemesi osztályból a grófi koronával boldogítani.

Különböztetve csinos ember, s ügyes udvarló. Azt is beszélték, hogy nagy szerencséje volt a szüvésznök-

nél, különösen s leginkább addig míg — pénzzel győzte.

Bizony az ilyen szerencséhez nem nagy ördögösség kívántatik.

Hamvay gróf nem tartotta valami nagy dolognak a szép Bella szívét s kezét — és ezzel vagyonát megnyerni.

— Háromezer lánca föld — okoskodott magában — bizony megérdemli, hogy megházasodjam, és aztán tetejében, vagy ráadásul még szép feleséget is kapok, a mi magában véve azonban holt tőke; de tekintettel a figyelemre méltó hozomány — mint járulékra, elég előnyös vállalat.

Hamvay tehát egész szeretetreméltóságát kifejté, mikor Fényváryéknál megjelenik, hogy Bellát közreműködésre fölkerje.

Bella megköszöni a figyelmet, azonban határozottan kijelelti, miként tényleg a hangversenyen nem kíván szerepelni.

— Ah nagysád, de a jótékony cél iránti tekintetből szánja rá magát; gondoljon a szerencsétlen tűzkárosultakra, kiknek könnyei épen a nemesszivű hölgyek vannak hivatva fölzáritani.

Muki báró, hasonló véleményben van, s minden ékesszólását fölhasználja, hogy Bellát a hangversenyben leendő résztvevésre rábírja.

— Kedves gróf — mondja Bálint ur — a jótékonyt más alakban is gyakorolhatjuk, s a szerencsétlenek könnyeit egyébként is fölzárithatjuk. Ime jegyeinket ötven forinttal váltjuk meg, — mint ezt

tudtommal többen is tették — s így megfogják engedni, ha csak mint nézőközönség szereplünk.

Ez ellen azután nem volt föllebezés.

— Ám legyen; örülünk azon is, hogy a hangversenyt jelenlétükkel szerencsételtetik — szavalja a „kis báró.“

— Kérhetem nagysádat az első négyesre — mondja Hamvay.

Bella némi zavarral feleli:

— Ha egyáltalában táncolok, ugy . . . az első négyesre. . . .

— Velem van ígérkezve — egészíti ki Gyöző — megértve Bella zavarából s különösen a reá vetett futó pillantásból a lányka szándékát.

— Ugy. Akkor kérem másodikra — mondja a gróf boszus pillantással Gyözőre.

Bella fejével igent int.

— Eszerint nekem a harmadik marad, nemde? Kérdezé Muki báró.

— Szívesen, ha ott maradunk; de bajosan hiszem hogy a harmadik négyest megvárjuk.

— Kedves Bellám, tudod a bárónak nagyon sok érdemei vannak, nemcsak a harmadik, — hanem akár három négyesre is — mondja Bálint ur mosolyogva.

— Tudom, tudom kedves atyuskám, le is vagyunk neki lovagiasságáért kötelezve; — de hiszen lesz még alkalom a négyeseket potolni. Ugy e báró ur?

Kapanyél báró mélyen meghajol.

Ezután az első látogatás véget ért.

a kath. vallás hívei voltak; Litvánia lakói nagy részben a gör. kel. vallást követték, s ezek a katolikusokkal sohasem tudtak egyetértésben élni. A reformációnak szintén voltak követői. Mindezek egyenjogúságot követeltek, melyet nyugtalankodásuk lecsillapítása végett II. Zsigmondtól meg is nyertek; de már III. Zsigmond alatt a dissidensek — így nevezték a protestánsokat — szabadalmi korlátoztattak, — sőt a thorni zendülés után azokat teljesen el vették (1724). Nemsokára azonban (1736) ismét visszanyerték azokat. Mivel azonban a lithván Grabovszki és a lengyel Golz testvérek alattomban a külföld fejedelmivel szövetkeztek saját hazájuk ellen, a fondorkodás napvilágra jövén, a dissidenseket terhelő törvények megújították, mi közöttük még inkább szította az elégtelenséget s ösztönözte a külföldnél, névszerint a poroszoknál és oroszoknál keresni segítséget. S ezen hatalmak csakugyan ez időtől kezdve be is avatkoztak Lengyelország belügyeibe.

Midőn ugyanis II. Ágost király meghalt (1733) a lengyel országgyűlés okulva az idegen fejedelmek megválasztásából szerzett tapasztalatokon, elhatározta, hogy többé idegen nemzetiségű fejedelmet választani nem fog s hogy a netán megindítandó cselszövényeket meggátolja, felhívta a hatalmak követeit, hogy Varsót hagyják el, mert nem állhatnak jót az őket érhető következményekért. De a követek nem mozdultak, sőt a porosz követ kihívólag felel, hogy: egyetlen követ megsértését az egész lengyel nemesség felakasztatásával sem lehetne jóvá tenni. E lealázó nyilatkozat csakhamar szárnyra kelt s annyira felizgatta a lengyeleket, hogy megtámadták a porosz követet, az osztrák és orosz követek védelmére siettek s nemsokára hatalmas orosz sereg nyomult be a nyugtalanság megfékezésére.

A királyválasztást tehát orosz szuronyok közt, kellett volna megejteni; az országgyűlés előbbi határozatához híven nem is választott idegent, hanem Leszczyński Szaniszló lengyel hazafit. Azonban az oroszok nem voltak megelégedve a választással, Szaniszló hallani sem akartak, hanem egy ellenkirályt választattak egy vendéglőben erőszakkal odahurcolt s vasra vert nemesek által III. Ágost szász választófejedeleme személyében. Ezen erőszakoskodásnak háború lön a vége, melynek iszonyaitól Szaniszló hazáját megkímélendő, lemondott s végre az orosz creatura elismertett.

De a nemzet régi bajait felidézett okok még mindig megvoltak: a dissidensek ellen hozott törvények nem vonattak vissza, sem a vetojog nem korlátoztattak, e mellett az alattomban kúszó cselszövény tovább fonta a lengyel haza megmentésére szolgáló szálakat. Igaz, hogy Ágost alatt a vallási gyűlölködés valamennyire szunyadt, de a vetojog még mindig, mint azelőtt, sok egyenetlenségnek és zavarnak lön forrása. Ez okból az alkotmány eme pontját meg akarták változtatni, de már a kérdés miként megoldására nézve is két párt keletkezett. Az egyik — a Potoczky-párt — bár nem ragaszkodott ahhoz, hogy

— Patvarba — mormolja magában utközben Hamvay — beh gyönyörű teremtés! Hahaha, még valahogy komolyan szerelmes leszek ebbe a kis boszorkányba, és nem én őt; hanem ő fűz le majd engemet. Szép komédia!

— Nos tuloztam e — kérdezi Mukí báró — nemde valóságos angyal ez a kis leány?

— Igen, ő valóságos angyal Mukí pajtás; még szárnyai (a 3000 hold föld) sem hiányzanak — erősíti Hamvay.

— Hm! elmékedik Kapanyél báró — nemes barátomnak tökéletes igaza van; a szépet, a hasznossal kell összeegyeztetnünk! Hiába praktikus időket élünk. Az ősi névből, ősi birtok nélkül nem igen lehet megélnünk. Az angyaloknak is csak olyan szárnyakkal van értéke, mint a hogy Hamvay barátom képzeli.

Mikor a látogatók eltávoztak, Győző így szólt: — Bella kisasszony, ön valóban kegyes.

— Ah istenem, hiszen a rokonok s belső titkos tanácsosok mások fölött előnyben részesülhetnek — viszonzozza Bella, mely tekintetet vetve az örömtől sugárzó ifjura.

Bálint ur benső megelégedéssel s derült mosollyal tekint a szép, ifjú párra.

(Folyt. köv.)

az országgyűlés egyhangulag hozza határozatait, félt mégis, hogy az egyszerű szavazattöbbség elve gyarapítani fogja a király hatalmát, ki a hivatalok kiosztása által nagy adhaefentiát szerzend magának s így könnyen megtörténhetik, hogy az országgyűlés ezen lényeges hatalmi körétől megfosztatik s azért azt indítványozták, hogy ám korlátoztassék a vétő-jog, de a hivatalnokok kinevezése egy állandó s teljesen független tanácsra bízassék. A másik — a Czartorisky párt — örökös monarchiát kívánt s azért csökkenteni ohajtáza főbb hivatalnokok s az arisztokraták hatalmát s gyarapítani a törvényszékekét. E két párt otthon mire sem mehetvén, a külföldre apelláltak, és pedig a Potoczky párt élén Braniczki Jánossal a korona főmarsalljával Franciaország rokonszenvét törekedett megnyerni s támogatását kiérdemelni; míg a Czartorisky párt Oroszországra veté szemeit, s ekként maguk a lengyelek játszottak nemzeti függetlenségükkel. Sőt a Czartorisky párt tovább ment, kebeléből Poniatovszky Szaniszlót elküldötte az orosz udvarhoz, hogy ennek nézeteit kipuhatholja s a pártnak megnyerje. Poniatovszky szép külsejű, megnyerő modorú, sőt ügyes udvarló levén, csakhamar kiérdemelte az orosz udvar kegyeit, megnyerte pártjának Péter nagyherceget, de még inkább meghódította nejét Katalint, ki midőn cár nővé lett, megígérte neki, hogy királyválasztás esetén vagy őt, vagy Czartorisky Ádámot fogja támogatni.

(Folyt. köv.)

Tanügy.

A „Szabadkai Ellenőr“ f. évi 10-ik számában jelezve volt, hogy a legközelebbi tanítói tanácskozmányon gyakorlati előadás fog tartatni a beszéd és értelem gyakorlatból egyetemben a magyar nyelv tanításával a nem magyar ajku iskolában, f. évi március hó 11-én tartott tanítói gyűlekezeten ezen fontos kérdés miképeni megoldásához a kezdetleges intézkedések és lépések megtétek. Ezen tantárgy kezelésére Rajcsits Péter vállalkozott és pedig a beszéd és értelem gyakorlat tanításához előirt: Vezérkönyv I. fejezetének 5. szakaszából. A kérdések eleve bunyevác nyelven intézettek a tanítványokhoz, kik azokra ugyanazon a nyelven feleltek. Aztán ugy a kérdésekben mint a feleletekben előjövő szavak magyarul betanultattak, hogy utoljára képesek voltak a tanítványok magyar kérdésekre magyarul felelni. Ezen gyakorlati előadás a törvény következményeivel szemben és a jelen volt tagok véleménye szerint sikerültnek mondható ugyan, de a ki a beszéd és értelem gyakorlat tanításához szolgáló tananyag felosztását annak tartalmát és terjedelmét ismeri, be fogja látni, hogy a gyermekek beszéd és értelemfejlesztéséhez és az anya nyelven való kiképzetéséhez szolgáló tananyag céljához képest van berendezve és a kérdések fogalmazva tekintet nélkül arra, miszerint ez egy idegen nyelv gyakorlati tanulásához is eszközül legyen, miért is a nevezett tananyag átdolgozása, másképeni berendezése nélkül a magyar nyelv oktatás sikeres eszközölését a nem magyar ajku iskolákban behozni alig lehet.

Ezen körülmény által is azon kívánattól indítatva, miszerint a magyar nyelv a helybeli nem magyar ajku iskolákban minél sikeresebben és egyöntetűen tanítassék, G. Gy. tanító Groó Vilmos gömörmegyei kir. tanfelügyelő által eredetileg tót nyelven szerkesztett a „nem magyar ajku iskolák számára“ című kézikönyvet ajánlotta, mely könyv a magyar állam tulajdona és román, ruthen, szerb, vend és horvát nyelvre van fordítva és a magas vallás és közoktatás ügyi m. kir. ministerium 1879. évi június 29-én 17284. sz. alatt kelt rendeletével iskola használatra van a nem magyar ajkuaknál előírva. Ezen könyv a többi e szakmába vágó könyvek felett abban tűnik ki, hogy a gyermek beszélgetés közben szemlélve a tárgyakat lépcsőzetesen vezetettvén be a magyar nyelv birtokába, észrevétel nélkül a nyelvtan alapjait már az 1. és 2. osztályban is magáévá teszi. Fel van osztva 46 leckére, ezek között 1—7. lecke rendszeres kezelése után a tanuló betanulhatja a főneveket, 7—11 a mellékeveket és fokokat. 12—20 előbbiek ismétlésére van szánva, 20—32, ígét, tulajdonító és tárgyeseti ragokat, mult időt, 32. számneveket, 33. többes számot, 34. leckénél birtokragokat — egy birtokos több birtok; 42. az ígét többes számban; 45. jövő időt.

Hogy ezen könyv gyakorlati értéke még jobban kitűnjék, felhozzuk az „Általános-tanügyi Közlöny“ című lapból az arad vidéki tanító egyet közlönyéből e sorokat: „E művön látszik, hogy gyakorlott tanférfi írta. Elárulja azt azon szigorú következetesség, mely mind a tanítót mind pedig a tanulókat folytonos, feszült

munkálkodásra kényszeríti. Tanmenete egy folytonos lépcsőzet, melynek egy fokát sem lehet könnyelműen átlépni. Azt mondhatnók, hogy e könyv nem magyarul kezd és magyarul végzi; mert a tananyag csak magyarul szerepel; a nyelvtanítás pedig a kezdőknek csak is ily tanmenetű lehet.“ Azután elősorolja a tartalmát, s így folytatja: „Ebből látható, hogy a könyv tanmenete az értelem és beszédgyakorlatokon alapszik. Keresztül vitele pedig igen tapintatos és könnyű, annyira, hogy ha a tanító lelkiismeretesen foglalkozik a tanulókkal munkáját a legtegyesebb siker koronázhatja. Üdvözöljük Groó Vilmost, a mű sikerült. A tanítóknak pedig kiket illet, ajánljuk, hogy szerezzék meg maguknak.“

Ezeket előre bocsátva nem tudjuk mi célból és szándékból, de bevallanunk kell, hogy a bunyevác ajku iskola tanítók közül találkozott egy, ki e jeles mű ellen felszóltat nem ismerve annak sem tartalmát sem gyakorlati értékét és előnyeit. Nagyon feltűnő, hogy egy nem magyar ajku iskolában működő tanító, a midőn törvényileg a magyar mint állami nyelv tanítása a népiskolákban kötelező tantárgyak közé soroltatik, kevés figyelmet fordít az ezen tanítás sikeresebb és célhoz vezető kieszközlése tekintetéből irt tankönyvek megjelenésére, állítván, „hogy a többször érintett Groó-féle tankönyv első mű, mely még nem szent írás, tehát bevárnunk kell több e szakmába vágó művek megjelenését s akkor majd választunk.“ Azonban tudnia kellene, hogy több a magyar nyelv tanítására vonatkozó vezérkönyvek közül egy sem méltatott annyi dicsőrettel s ajánlattal, mint a Groó féle vezérkönyv, mely a m. kormány által — állami költségen 5 nyelvre fordítottat le. Elhallgatva a többi következetlenségeket a fenti mű ajánlata folytán, most az iskolai hatóságokhoz fordulunk azon kérelemmel, hogy a Groó féle vezérkönyv a magyar nyelv tanításához minden helybeli nem magyar ajku iskola számára mielőbb szerzettessék meg azon célból, hogy az állami nyelv általános s biztosabb tanítása lehetővé tétessék, melynek tudása nélkül mai napon nem kellene hogy egy állampolgár létezzék.

Levelezések.

Bajmók, 1880. év. március 16-án.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Folyó hó 15-én rá következő éjjel, utóbbi időben csendes községünket, két tetyleges és egy megkísérelt de nem sikerült betörés, zavarta fel nyugalmából. Szakács Mátyás derék polgártársunk házában történt, az első szobából ahol ez időben senki sem aludt az összes ágyneműt, fehérneműt s egyéb értékes ruhadarabokat ellopták; a szemtelen tolvajlás csak reggel véteget észre. A másik betörés Schöffler Gáspár helybeli kereskedőt érte. A piaci térségen álló boltját törték fel; kell, hogy a jó madarak e helyen megijesztettek, mert nem sok árut vittek el. Schossberger Sámuelnél is megkísérelték, de itt célt nem értek; az üzletnek utcára nyíló ablak rostélyzatát kiemelték, midőn a zajra a házi nép egyike felébredt s gyertyát gyújtott; ezt a tolvajok észrehevén, az ablakon át háromszor belöttek a szobába, szerencsére komolyabb következmény nélkül; egy golyó ugyan Schossberger Márkus, Sámuel fiát, a homlokot egy keveset meg karcolta, de minden nagyobb baj nélkül. A fickók a tett lövések után elillantak. A vizsgálat megindított ugyan de eddig minden eredmény nélkül.

Ármln.

Zombor, 1880. év március 18-án.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Fájdalomtól remegő kézzel fogok a tollhoz, hogy egy halálesetet adjak tudtára. Dregán Péter almási járási sz.-bíró f. hó 17-én este megszűnt élni. Hű nő és gyermek nem siratja elhunytát, de anya igen, közös édes anyánk „a haza“, melynek szíve utolsó dobbanásig hű szerető gyermeke volt, melyért szenvedett, nélkülözött, s melyért az álprofétáknak még gunytagyává is kivolt téve egy időben.

A szabadságharc egyik kiváló alakját, az egyéni becsület példáját a nemes érzetek gazdag képviselőjét siratják benne mindazok, kik a polgári erény őszinte értékét mérlegelni képesek.

E sorok írója térdén ringva hallgatta a szabadság eszméjének dicsőítését az elhunytól; a tiszta forradalmi eszmék legelső zsenge plántáját ő ültette szívébe. Felkelté bennem a ferfiasság, az eszmény tiszta fogalmát, végül gyermekesen neveltetett meg oly esz-

mék felett, melyek horderejét megkülönböztetni mint zsenge gyermek még képtelen valék.

Fogadja azért a nemes honfi részvétem kifejezését a sirontul is, mert hiszem hogy érzi azok fájdalmát ő még a hant alatt is, kik az életben meg a vérteléknel is gyakran erősebb baráti szeretet által voltak vele egyesülve, s kik benne nem az elhunyt tetemet, de a közállomány érzékeny veszteségét siratják. Áldás emlékére.

Karvázy Domonkos.

Színház.

Szerdán, március 17-én a 20 tagból álló karszemélyzet jutalomjátékául adatott „Csece Panna“ népszínmű.

A közönség csekély számban volt képviselve, pedig kitett magáért a karszemélyzet; mindegyik producált valamit: énekelt, táncolt, vagy ha épen egyéb szerep nem jutott neki, hát képviselte a népséget, katonaságot. Jutalom ugyan nem jutott volna nekik semmi, hacsak — mint a kulisszák között értesültünk — Bogyó A. úr nem engedte át nekik fellépti díját és a színházi (templomi) zenekar át nem adja az esti díját. Ez igen szép tett volt mind a két részről.

Csütörtökön, március 18-án: „Patrik“ból Czigliányi Béla úr tragédiájából Dálnoki és Bártfainó rosszul léte folytán csak két felvonást láttunk. Kár is volt őket, úgy szólván beteg ágyból e darab eljátszására felerőszakolni. Jellemző a darabra, hogy színészeink, bár igyekezettel játszottak, sem ők, sem szerző egyetlen tapsot nem kaptak. Sajnáljuk, hogy ez így történt, mert szerettük volna a darab végéig is látni.

Szombaton, március 20-án — utolsó előtti előadásul — élősakk figurákkal a „Kapitány kisasszony“ című operette adatott.

Vasárnap, március 21-én — utolsó előadásul — Csiky „Proletárok“ című jeles színműve tüzetett ki.

Már kezükbe vették színészeink a vándorbotot hogy tovább menve városunkból máshol áldozzanak Thaliának. Göröngyös ut a színészi pálya, sok tövist szur a rajta haladóra. Erős, nemes lélek kell ahhoz, hogy valaki eme töviseket nyugton el tudja viselni. S azért a babér, melyet e pálya terem: kétszeres babér. Színészeink mindannyian igyekeztek pályájukat tehetségük szerint betölteni.

S most midőn elhagyják városunkat Thalia papjai, hogy ki tudná mikor jöjjenek vissza városunkba, azon ohajjal mondunk nekik „Isten veletek“-et, hogy adjon az ég pályájukhoz szorgalmat, kitartást, hogy idő multával mindannyian babérral fejükön hagyják el az élők világát, hol hivatásuknak pontosan megfelelték!

Isten velük!

Szabadka, márc. 18.

Néhány jóakaratu szó, a „Patrik“ című tragédia szerzőjéhez.

A „Patrik“ című eredeti tragédia komoly törekvéstől tanuskodik, szerzője: Cz. B. úr bírja a dráma elméletét. A drámaírónak azonban ezek mellett még fő kelléke a színpad és dráma technicájának ismerete; ezek nélkül az író műve csak kísérlet marad a nélkül, hogy sikerre vergődhetnék.

A színpad és drámatechnika hiánya kérelhetlenül megfosztja magát az író művét, különösen akkor, ha hőseit cselekvény helyett monologisaltatja, vagy terjedelmes monologokkal hátráltatja a cselekvényeket. Bukását azonban semmi nem segíti annyira elő, mintha a tragédia első hőseivel, a hazáját s atyját lángolón szerető Patrikkal megeselekedtetni azt, hogy midőn minden kétséget kizáró bizonyítékok tanuskodnak előtte arról, miszerint az előtte álló Laster nem más mint egy országos gzenber s honáruló, ekkor a hős kardot ránt, gyermekes ijeszítéssel reá rohan, de büntetlenül hagyja. Ezen ijeszítést rövid perc alatt háromszor ismételteti a hős Patrikkal, a katonával! akkor is, midőn ez Laster által meggyilkolt, imádásig szeretett atya holttestét meglátja s a fájdalom elkeseredés mint búsz tenger háborodik fel keblében; — sőt mi több, — midőn a százszor bűnös, undok honáruló, gyilkos, maga sorra beismeri, hogy mindezen halálos bünt elkövette, ekkor meg plane az atyját s honát forron szerető hős, a katona; a gyilkos és honáruló előtkiejti kardját kezéből és tehetetlen vénasszonyként átadja magát a gyámoltalan semmittevésnek. Az ily hősek alkotásával a drámaíró kétszeres gyilkosságot követ el: megöli a szépen kidomborított drámai alakokat kedvelő nézőközönség türelmét: izlését; megöli saját tragédiáját.

A drámaírónak nem szabad megfélekedni arról sem, hogy a poetica lyencia ha természetes, nem áldozza fel a métrum kedvéért a mondatok értelmét, s így a színész gondolkodását, alakítását nem nehezíti, — mint ez a Patrik tragédiában sok helyen történik.

Figyelemre méltó körülmény még az is, hogy az ily nehézkes menetű dráma előadásában nem tapintatos, a kitűzött határidő előtt hárcm nappal korábban színpadra erőszakolni a művészt.

Ha mindezekre kellő gondot tud majd fordítani a szerző, úgy szép elbeszélés helyett bizonyosan jó tragédiát fog megteremtteni, s kísérlet helyett eredményben fog gyönyörködhetni, és nem jut azon lázas kedélyállapotha, hogy saját hibája félre is meresse miatt a színész fölébe kiáltja: „Kulimázos előadás, scandulum, tönkre teszik a darabomat!“ — Ezt hídje el nekem.

Gáborhelyi Kálmán
segédszínész, kardalnok.

Meghívás.

A helybeli nemzeti Casino újbóli alakulás céljából folyó évi március hó 28-án (husvét vasárnapján) délelőtt 10 és fél óraker rendkívüli közgyűlést tart, melyre a t. tagok ez uton is meghívotnak.

Szabadkán, 1880. március 20.

Az elnökség.

Helyi és vidéki hírek.

— Szabadka szab. kir. város törvényhatósága által f. évi március 24-én tartandó rendes havi közgyűlés alkalmával a következő nevezetű tárgyak fognak felvetetni: a) a m. kir. honvédelmi ministeriumnak rendelete az itt helyt építendő honvéd laktanya iránt kötött szerződés jóváhagyása tárgyában; b) bizottsági jelentés Döbel Istvánnak egy új gyógyszerár felállítására iránt benyújtott folyamodványára vonatkozólag; c) a gazdasági tanács javaslata a szesz ital behozatali jog bérbeadása alkalmával elért haszonbéri eredmény jóváhagyása iránt; d) a gazdasági tanács javaslata a bainhái és kaponyai földek bérbeadása alkalmával elért haszonbéri eredmények jóváhagyása iránt; e) a gazdasági tanács javaslata az utca világítás iránt fennálló haszonbéri szerződés meghosszabbítása tárgyában; f) a gazd. tanács javaslata az italméresí díjak kivétele céljából szükséges bizottság megalakítása iránt; g) számvevői jelentés a városi számadások megvizsgálása tárgyában; h) Geiger Adolf helybeli birtokosnak folyamodványa a palicsi park mellett levő városi kaszállónak több évre leendő bérbeadása iránt; i) különféle bizottsági javaslatok, hatósági átiratok és magán érdekű kérvények.

— Tavaszi ültetésre szükséges burgonya beszerzése iránt a földmívelési miniszter következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz: Az ország számos inségben levő vidékén többek között tavaszi ültetésre nagyobb mennyiségű burgonyára levén szükség: felhívom a közönséget hogy, miután a hazában ama vidéken a mult évben a burgonyából viszonylag a legnagyobb termés volt, a hatósága területén eladásra készletben levő burgonya mennyiségéről, s annak áráról rögtön beszerezhetős és elszállíthatóság céljából a lehető legnagyobb sietséggel jelentést tegyen.

— A Józsefnapot régi jó szokás szerint városunkban sok helyen vigan ünnepelték, de oly kedélyes vígsággal talán sehol sem, mint: Viesner József köztisztelendő polgártársunk vendégszerető hajlékában. Vidám, mosolygó arcú lányok, ragyogó szemű menyecskék, s az élet gondjából kivetkezett férfiek s férjjelelték ülték körül f. hó 18-án este a „Postváros“-hoz címzett szálloda kistermének díszesen felterített asztalát, hogy egyszer minden fesz nélkül kimulassák magukat. S igazán, a ragyogó jókedv a házi gazda szíves vendégszerető barátságát által összefűzve a 70 személyből álló díszes társaság egy nagy családnak tünt fel: a patkó alakú tábla körül. Piros Jóska kitűnő zenéje mellett sürögtek forogtak a tálak, folyott a jó bor s pattogott az élc. Először is Szöreghy Antal városi főjegyző köszönté fel a mi „Jóska bácsinkat“ éltette őt s kedves családját; a meleg hangu felköszöntőre a házi gazda válaszolt: megköszönve a megtiszteltetést, az összes vendégkoszorút élteté. Utánna Lichtnekert András mondott egy „toasztot“ így szolván: „én is szeretem a szép asszonyokat, de még jobban a kisaszonyokat, poharát a kedves háziasszony egészségére üríti.“ — Ezután hátra tolták az asztalokat és . . . táncra kerekedett mindenki. Az a kedélyes egyszerű s minden fesz nélküli vígság mely ez estélyt elfelejtethetné tette: a jelenlévők emlékébe örökre be van vésvé. Az estélyen Mukits János polgármester ur is jelen volt. Jóska bácsi! tehát — Ignáciusnál találkozzunk!

— A tapasztalt szőlős gazdák véleménye szerint a folyó évben a metszéssel april hó elejéig okvetlen várni kell, mert csak akkor látható, hol da-gadnak az el nem fagyott rügyek. Igen botorul cselekedtek, kik már a metszés elvéggették, mert a metszeteknek a mostani fagyok is tetemesen ártnak de másrészt meglehet, hogy épen oly rügyek vágattak

le, melyek az akadályozott nedvkeringés mutatójáu szolgáltak és termést is adtak volna. A bujtás és döntésnek hagyjunk most békét, ez sárba dobott kiadás és idővesztegetés lenne az idén; mert egészséges rügy nélkül gyökérképződés nem állhat be, enélkül pedig az amugy is sinylő anyatókék tétetnének még jobban tönkre.

— A birka métely. A birkák közt a métely igen pusztít, ennek folytán a gazdák potom áron eladogatják a kisebb húsvágóknak, kik azután a kimuló félben levő állatokat levágják és húsát a közönségnek árulják. Kérdés, vajjon az ily beteg félben levő állatok husa a közegészségnek nem ártalmas-e? S ha igen, miért nem jár el tisztében az e felügyelettel megbízott városi állatorvos?

— A csuda tanya. Kártya és hazardjáték kezdő ifjainkat deroutirozni. Felkértünk, hogy rendőrségünk figyelmét egy ismert heliység éjeli üzelmire felhívjuk. Nagyon sajnálnók, ha a hely kijelölésével kellene a rendőrségnek segédkezünk, azon esetben, ha az illető helyiség bérlője gátot nem vett az ex professo fosztogatásnak.

— A kisbirtokosok országos földhitelintézete ügyében oly tárgyalások fejeztettek be, melyek eredménye biztos garantiát képes nyújtani ez intézet sikerese működéséről. A földhitelintézet s az első hazai takarékpénztár igazgatósága között ugyanis bizonyos szoros viszony tervezete állapított meg. A tervezet szerint az első hazai takarékpénztár fogja kezelni a kisbirtokosok földhitelintézetének pénzeit, alapítványait s igen lényegesen befoly a földhitelintézet által kifejlesztendő záloglevél üzletre. A takarékpénztár igazgatósága továbbá jelentékeny módosításokat kíván tenni a fölállítandó vidéki előlegegyesületekre nézve s mint-hogy az orsz. gazdasági egyesület is ilyenemü hitelszövetkezetek felállításán fáradozik, ez egylettel is óhajtható volna összekötetésbe lépni, hogy egymás működését ne bémítsák meg, hanem inkább közös működésre egyesüljenek. A tárgyalások már ez irányban meg is kezdődtek.

— Előfizetési felhívás. Báthory Románcsik Mihály, a „Színészeti közlöny“ szerkesztője, előfizetést hirdet „Elbeszélések, rajzok és kalandok a magyar színészetből“ című egykötetes művére. Az előfizetési ár 1 fnt, mely március végéig szerzőhöz Kassára küldendő.

— Narancsbor. A phylloxera által megtámadott déli vidékeken igen érdekes és sikeres kísérleteket tettek arra nézve, vajjon nem lehet-e a narancsot borkészítésre felhasználni? A legelső narancsbor Spanyolországban készült s már első fölléptével hódított. Velenciában négyféle nembem került a piacra, s egyik fajtája a pezsgő borok módjára van készítve. E borknak tiszta szép színtük és kellemes édes ízük van s alkohol tartalmuk mintegy 15 %.

— Az ócska bádóg edény is ér valamit. A „Gazdasági mérnök“ egy amerikai forrás után azt mondja, hogy a kilyukadt bádóg féleket célszerűen fel lehet használni. Az ilyen edényt ugyanis el kell ásnunk gyümölcsfákhoz közel s időről időre vizet kell bele töltenünk. A víz a lyukas edényből lassankint szivárog a földbe és a fát több napig képes táplálni. Kevesebb fáradsággal jár mint az öntözés.

— Nagy újság Herceg Batthyány Edmund egyike leggazdagabb főurainknak, ki ezeltől állandóan Londonban tartózkodott és teljesen elangoiosodott, Magyarországra érkezett, s ezentul itt fog lakni.

— Ügyvédi honorárium. Néhány nappal ezelőtt történt egyik vidéki városban. A bíróság egy jámbor parasztot elítelt valami kihágásért három napi fogságra, a mi az atyafinak sehogy sem tetszett. Elment hát az ügyvédhez, — ki már több apró ügyekben volt képviselője az illető bíróság előtt, és előadta hogy bizony neki rekursus kellene. Az ügyvéd kérdést intézett klienséhez, — hogy hát van-e valami előleg? Az atyafi megvakarta fejét s egész alázasan ezt felelte: Bizony prókátor uram, szüklen járja most a pénz, hanem ha eltszenék vállalni az ügyemet — felébe.

— Hú eb. Egy régi történet újult meg közelebb a fővárosban. Mintegy 3 hét előtt egy Schuster Bálint nevű 58 éves agglégény halt el a gyep-utcában, ki szerény vagyonszáma mellett még egy kutyát is hagyott hátra, mely életében gazdájának folytonos kísérője volt. — Az elhalt ismerősei megkönyörülni akarván az eben, az magokhoz vették, de hasztalan volt minden fáradságuk, hasztalan édesgették őt a legjobb falatokkal, azt eb semmihez sem nyult, s ha szeret tehetett rögtön megszökött s előbbi régi gazdája házához szaladt, s bár mennyiszor ülték is el onnét, ismét csak

visszasompolygott. Gazdájának ismerősei tegnapelőtt ott találták a ritka hű ebet gazdája sírján megdögölve.

Gabonaárak 1880 március hó 19-én.

(Sulymérték 100 kilogramm)

Tiszta buza legjobb	80 kilos	13.40
Tiszta buza közép	78 kilos	13.20
Kétszeres buza legj.	76 kilos	11.80
Kétszeres buza köz.	74 kilos	11.50
Rozs buza legjobb	72 kilos	8.30
Rozs buza közép	70 kilos	7.60
Árpa legjobb	60 kilos	6.70
Árpa közép	57 kilos	6.30
Zab legjobb	46 kilos	7.40
Zab közép	45 kilos	7.30
Kukorica	78 kilos	7.40

Hektoliterként.

Szám-talány.

— Barits Mariskától. —

11. 12. Mint a kék ibolya fölöttünk elterül,
Boldog az a lélek a mely oda kerül.
1. 30. Űtését az orvos sokszor megfigyeli,
S ha az egyenlőn ver, nem hoz hasznót neki.
7. 8. 19. 13. 14. 11. 24. Szép szó ez, az élet bájos csarnokába,
Fiatal emberek mit sem adnak rája.
23. 12. 13. 17. Heves vármegyének ez a fővárossa,
Sok százezer Macska meghízott már rajta
15. 18. 28. 2. 29. 9. 25. Nem eladó „lány” az a kit így neveznek.
Lakni, csak Plébánián, (máshol nem is) szeret,
5. 20. 4. 30. 14. Pestmegyében törvényszéki elnök neve

Hogy ha ilyen a hús, úgy nem élhetünk vele
27. 6. 10. Erős nagy madár ez, a maga nemében
Mily becses volt tolla Pesten — 61-ben
22. 6. 3. Olvashatod ezt bár hátra, vagy előre
Mindenkép keserves ennek az értelme
1-től 30-ig Ezt kiáltja most a népek milliója!
Mudön megfejtetted köss koszorut rája
Kisé biz ez nehéz, de csak körülötte
Kitaláld hamar hogy ha jól van szedve (szedő)!

Megfejtési határ-dő aprilis 1.

SZTOCZEK KÁROLY
felelős szerkesztő.

Hirdetések.

Eladó ripsdiván.

Egy jó karban lévő barna ripsdiván jutányos áron azonnal eladó.

Bővebb értesítés nyerhető:

Dr. Wolf
ezred orvosnál.

Árverési hirdetmény.

Szabadka sz. kir. város árvaszékének f. évi 663/88. számú végzésével néh. Mezey András és társainak tömegéhez tartozó és a szabadkai 9088. sztk. 4247. hrsz. alatt felvett lakház 248 □ öl beltelekkel 2500 frt becsár kikiáltása mellett nyilvános árverés útján eladni rendeltetvén, arra határnapul f. évi mart. 21-ike esetleg april hó 21. délelőtti 10 órája tüzetik ki, az árvaszéki pénztár hivatalos helyiségben, miről a venni szándékozók oly figyelmeztetéssel értesitetnek, hogy a kitézött időben magukat 250 frt bánatpénzel ellátva a mondott helyiségben megjelenjenek, — szabadságukban állván nevezett hivatalban az árverési feltételeket addig is megtekinteni. — Szabadkán 1880. év mart. 15

Vojnics Máté
alügyész.

A kis-szállási gőzmalom főraktárából.

Hirdetés!

Ezennel van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, hogy
a kis-szállási gőzmalom
legújabb szerkezetű

hengermalommmá

alakítottát, ennek folytán készítményei mind **finomságuk**, mind pedig **jóságuk** által a legkövetelőbb igényeknek megfelelnek, ezért tehát — egész zsákokkal vásárlásoknál — bárkinek a legmelegebben ajánlhatom.

Az árakat — melyek a lehető legolcsóbbra szabvák — időnként az uradalom határozza meg.

Bővebb értesítéssel szolgál

Blau Simon.

Igervények

Bécsvárosi sorsjegyekre*) főnyeremény:

200000. 30000. 10000 frt sat.

Ára bélyeggel együtt 2 frt 50 kr.

Hítelsorsjegyere főnyeremény:

200000. 40000. 20000 frt sat

Ára bélyeggel egygyütt 5 frt.

Mindkét sorsjegy huzása april 1.

Kaphatók:

Blau Simon

irodájában.

*) Ugyanezen sorsjegyek január 2-iki huzása alkalmával egy általam eladott igervény **50000 frtot** nyert.

FONCIÈRE, PESTI BIZTOSÍTÓ-INTÉZET

(1864-től 1879. év végeig „Pesti biztosító-intézet” czég alatt)
BUDAPESTEN.

Részvénytőkeje 25,000,000 frank egyenlő tiz millió forinttal aranyban,

melyre készpénzben befizettetett:

12,500,000 frank, egyenlő öt millió forinttal aranyban.

Dij- és kár-tartalékai körülbelül 2,500,000 frtra
és évi díjbevételei 3,000,000 „ rugnak.

A társaság, mely szerint a **leggazdagabb** és a **legnagyobb biztosítékot** nyújtó biztosító-intézetek sorába tartozik, a **legmáltányosabb** feltételekkel és a **legolcsóbb** díjtelek mellett nyújt biztosítást:

I. **tűz, villám** avagy **robbanás** által keletkezett tűzkárok ellen, melyek épületeket, gyárakat, gépeket, eszközöket, butorokat, marhaállományt, valamint szabad ég avagy föld alatt elhelyezett takarmány- és mezeti természetényeket érhetik;

II. **jövedelem-vesztés** ellen, mely valamely gyár vagy bérház leégése avagy felrobbanása folytán a gyártulajdonosra nézve a gyár szünetelése, a ház tulajdonosára nézve pedig a bérház lakhatlansága következtében keletkezett;

III. **ablakok, ajtók** és butorok **tükrüvegein** eshető **törés károk** ellen;

IV. **szállítvány károk** ellen vizen és szárazon szállított javakra nézve;

V. **jégkárók** ellen mindennemű mezeti természetényekre nézve;

VI. **az ember életére** mindennemű módozat szerint.

Előforduló károk a legmáltányosab módon rendeztetnek és leggyorsabban fizettettnek ki. (A Pesti biztosító-intézet fenállása alatt károk fejében **22 millió forintot** o. é. kifizetett.)

Bővebb felvilágosítással a legkészségesebben szolgál az alatt megnevezett képviselőség.

IGAZGATÓSÁG:

Pejacsevich Márk gróf, elnök. Kochmeister Frigyes báró, Laczkó Antal, alelnökök. Igazgatósági tagok: Aebly Adolf, Feldmann K. G., Figdor Károly, Dr. Loisch Ede, új. Ráday Gedeon gróf, új. Schenk Adolf, Strobentz Alajos, Dr. Willner Antal, Wolkenstein-Trostburg Lipót gróf. Vezérigazgató: Schön Vilmos. Vezér-gazgató helyettes: Fuchs Károly, igazgató.

Kerületi ügynökség SZABADKÁN: Vály Béla úrnál.